

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Методичні рекомендації
до виконання практичних завдань
і плани семінарських занять
з навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ"
для студентів напряму підготовки
6.030505 "Управління персоналом та економіка праці"
денної форми навчання**

Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016

Затверджено на засіданні кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки.
Протокол № 1 від 25.08.2015 р.

Укладач Є. П. Кожанова

М 54 Методичні рекомендації до виконання практичних завдань і плани семінарських занять з навчальної дисципліни "Економічний аналіз" для студентів напряму підготовки 6.030505 "Управління персоналом та економіка праці" денної форми навчання / уклад. Є. П. Кожанова. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 68 с. (Укр. мов.)

Наведено рекомендації до виконання практичних завдань і плани семінарських занять для закріплення знань студентів за всіма темами навчальної дисципліни.

Рекомендовано для студентів напряму підготовки 6.030505 "Управління персоналом та економіка праці".

Вступ

Формування ринкових відносин, перехід підприємств на комерційний розрахунок потребують подальшого удосконалення у всіх ланках народного господарства. Науковий рівень управління передбачає всебічний розвиток аналітичної роботи. Завдання економічного аналізу полягає в тому, щоб із різних даних, іноді розрізнених, що відображають окремі явища і факти, скласти загальну цілісну картину процесу, виявити притаманні йому тенденції і закономірності.

З'являється потреба в аналізі як проміжній ланці в системі управління між одержанням інформації про роботу об'єкта і прийняттям рішення. Прийняття рішень на рівні підприємства, яке розглядається як складна динамічна система, потребує комплексного підходу до економічного аналізу, що базується на дослідженні проблем та об'єктів як сукупності взаємопов'язаних елементів.

Основна мета цього навчального видання – допомогти засвоїти узагальнені в теорії економічного аналізу знання, придбати вміння та навички практичної роботи з аналізу виробничої і фінансової діяльності підприємства, які б дозволили якомога краще досягти економічних цілей підприємства – досягнення високих прибутків у результаті виявлення резервів виробництва й розробки заходів щодо їх використання, вибору найбільш оптимальних рішень на перспективу.

Плани семінарських занять

Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання економічного аналізу

1. Сутність економічного аналізу в умовах ринкової економіки.
2. Завдання економічного аналізу.
3. Принципи економічного аналізу.
4. Об'єкти, суб'єкти економічного аналізу.
5. Зміст економічного аналізу.
6. Основні категорії економічного аналізу.
7. Зв'язок економічного аналізу з іншими науками і дисциплінами.

Тема 2. Метод і методичні прийоми економічного аналізу

1. Метод економічного аналізу.
2. Розрахунок впливу факторів на результуючий показник із використанням методу ланцюгових підстановок, особливості його застосування.
3. Порівняння, його застосування в аналізі. Види порівнянь.
4. Деталізація показників, її види.
5. Прийом усунення впливу інфляційних факторів.
6. Прийом розширення та подовження факторних моделей.
7. Статистичні методи, які застосовуються в аналізі.
8. Види середніх, що використовуються в економічному аналізі.

Тема 3. Види аналізу та його інформаційне забезпечення.

Організація аналізу господарської діяльності

1. Види економічного аналізу.
2. Зовнішній і внутрішній економічний аналіз.
3. Характеристика й класифікація інформації для економічного аналізу.
4. Система аналітичних показників.
5. Класифікація факторів в економічному аналізі.
6. Організація аналізу господарської діяльності.

Тема 4. Аналіз виробництва й реалізації продукції (робіт, послуг)

1. Загальний і факторний аналіз обсягу виробництва в натуральному виразі.
2. Загальний і факторний аналіз обсягу виробництва у вартісному виразі.
3. Аналіз виконання плану з асортименту.
4. Аналіз якості продукції.
5. Аналіз ритмічності виробництва.
6. Аналіз реалізації продукції та виконання договірних зобов'язань.

Тема 5. Аналіз довгострокових активів підприємства

1. Завдання аналізу довгострокових активів підприємства.
2. Аналіз складу і структури основних засобів.
3. Аналіз технічного стану та руху основних фондів.
4. Аналіз фондоозброєності праці.
5. Аналіз ефективності використання основних засобів.
6. Аналіз використання виробничих потужностей і роботи обладнання.

Тема 6. Аналіз використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці

1. Аналіз забезпеченості підприємства робочою силою; структури кадрів за категоріями, освітою, статтю, віком.
2. Аналіз руху робочої сили.
3. Оцінка відповідності кваліфікації робітників вимогам виробництва.
4. Аналіз продуктивності праці.
5. Аналіз трудомісткості продукції.
6. Аналіз фонду оплати праці та ефективності його використання.
7. Аналіз середньої заробітної плати й співвідношення темпів зростання продуктивності праці та середньої заробітної плати.

Тема 7. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання

1. Завдання аналізу матеріальних ресурсів та ефективності їх використання.
2. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами.
3. Визначення втрат продукції внаслідок недопостачання матеріалів, їх низької якості, заміни матеріалів, простоїв у зв'язку з порушенням графіка постачання.
4. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.

Тема 8. Аналіз собівартості і витрат на виробництво і збут продукції

1. Значення і завдання аналізу витрат на виробництво і збут продукції.
2. Аналіз загальної суми витрат на виробництво і збут продукції.
3. Аналіз матеріальних витрат.
4. Аналіз комплексних статей витрат.
5. Аналіз витрат на виробництво окремих видів продукції.
6. Аналіз витрат на гривню товарної продукції.

Тема 9. Аналіз прибутку й рентабельності

1. Значення показників прибутку і рентабельності в оцінці ефективності виробництва.
2. Аналіз валового прибутку й прибутку від операційної, основної діяльності, чистого прибутку.
3. Факторний аналіз прибутку від реалізації продукції.
4. Аналіз впливу факторів на прибуток від реалізації продукції, що базується на категорії маржинального доходу.
5. Аналіз показників рентабельності.

Тема 10. Аналіз фінансового стану підприємства

1. Аналіз майнового стану підприємства.

2. Аналіз показників ліквідності.
3. Аналіз показників фінансової стійкості підприємства.
4. Аналіз показників ділової активності.
5. Аналіз показників рентабельності.

Практичні завдання

Завдання 1. Засвоєння прийомів економічного аналізу

1.1. Аналіз випуску продукції підприємства. Визначити вплив факторів на обсяг виробництва продукції в абсолютному і відносному вимірі, використовуючи прийом ланцюгових підстановок. Зробити висновки.

1. Вихідні дані для аналізу випуску продукції наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Вихідні дані для аналізу випуску продукції

Показники	План	Факт
1. Кількість робітників, осіб	1 900	1 840
2. Середньогодинний виробіток продукції на одного робітника, грн/особу	66,3	73,5
3. Середня кількість днів, відпрацьованих одним робітником за рік	232	224
4. Середня тривалість робочого дня за рік, годин	7,6	7,8

2. Обсяг випуску продукції підприємства визначається за формулою:

$$V = Ч \times Д \times Т \times П, \quad (1)$$

де V – обсяг виробництва продукції, грн;

$Ч$ – кількість робітників, осіб;

$Д$ – середня кількість днів, відпрацьованих одним робітником за рік;

$Т$ – середня тривалість робочого дня за рік, годин;

$П$ – середньогодинний виробіток продукції на одного робітника, грн/особу.

1.2. Аналіз впливу факторів на виробництво коксу. Визначити вплив факторів на обсяг виробництва продукції в абсолютному і відносному вимірі, використовуючи прийом ланцюгових підстановок. Зробити висновки.

1. Показники роботи коксових печей наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Показники роботи коксових печей

Показники	План	Факт
1. Разове завантаження сухої шихти в одну піч, т	15,50	15,60
2. Кількість діючих печей, шт.	260	255
3. Час обороту однієї печі, годин	15,00	14,80
4. Вихід сухого валового коксу із сухої шихти, %	70,0	72,0
5. Календарний фонд робочого часу (Т), годин	8 760	8 760

2. Обсяг виробництва сухого валового коксу розраховується за формулою:

$$B = \frac{P \times K \times v \times T}{O \times 100}, \quad (2)$$

де В – обсяг виробництва коксу, т;

Р – разове завантаження сухої шихти в одну піч, т;

К – кількість діючих печей, шт.;

v – вихід сухого валового коксу із сухої шихти, %;

Т – календарний фонд робочого часу, годин;

О – час обороту однієї печі, годин.

1.3. Аналіз виконання плану виробництва в сірчаноокислотному цеху. Визначити вплив факторів на обсяг виробництва продукції в абсолютному і відносному вимірі, використовуючи прийом ланцюгових підстановок. Зробити висновки.

1. Показники роботи пічного відділення наведені в табл. 3.

Показники роботи пічного відділення у виробництві сірчаної кислоти

Показники	План	Факт
1. Продуктивність печі з випалювання сірки, т/годину	15,50	15,60
2. Простої кожної печі за рік, годин	510	440
3. Кількість печей, шт.	8	7
4. Питомі витрати сірки на 1 т сірчаної кислоти, т/т	0,34	0,35

2. Режим роботи цеху – безперервний.

3. Розрахунок обсягу виробництва сірчаної кислоти визначається за формулою:

$$B = \frac{n \times T \times a}{K}, \quad (3)$$

де B – обсяг виробництва сірчаної кислоти, т;

n – кількість печей, шт.;

T – фонд робочого часу однієї печі, годин;

a – продуктивність печі з випалювання сірки, т/годину;

K – питомі витрати сірки на 1 т сірчаної кислоти, т/т.

1.4. Використовуючи умови завдань 1.1 – 1.3, написати формули оцінки впливу факторів на результуючі показники, порівнюючи фактичні дані звітнього року з фактичними даними попереднього року.

1.5. Розрахувати середню ціну продукції за планом та фактично за даними табл. 4.

Вихідні дані для розрахунку середньої ціни

Продукція	План		Факт	
	кількість, шт.	ціна, грн	кількість, шт.	ціна, грн
1	2	3	4	5
A	140	290	200	298

1	2	3	4	5
Б	800	320	820	330
В	1 800	275	1 600	280
Г	320	305	260	324
Д	440	315	410	327

1.6. Маємо такі дані про вкладення капіталу, що наведені в табл. 5.

Таблиця 5

Дані про вкладення капіталу за роками періоду

Рік	Капітал, його вкладення за роками періоду, тис. грн	Індекс цін (до 2011 року)
2011	+3 000	–
2012	+100	1,10
2013	+180	1,22
2014	+210	1,31
2015	+140	1,48

Прибуток у 2011 році становив 450 тис. грн, у 2015 році – 520 тис. грн (в цінах і умовах 2011 року). Розрахувати рентабельність капіталу за 2011 рік та 2015 рік, порівняти ці показники, зробити висновки стосовно ефективності використання капіталу та динаміки цього показника.

1.7. Розрахувати базисні та і ланцюгові індекси за даними в табл. 6.

Таблиця 6

Вихідні дані для розрахунку базисних і ланцюгових індексів

Показники	Роки				
	2011	2012	2013	2014	2015
Обсяг виробництва продукції, тис. грн	1 640	1 720	1 410	1 650	1 940
Базисні індекси	–				
Ланцюгові індекси	–				

1.8. Розрахувати середньорічний темп зростання обсягу товарної продукції за такими даними. Товарна продукція у базовому періоді становила 53 140 тис. грн, у наступних за базовим роком періодах її величина складала: 1-й рік – 52 890 тис. грн; 2-й рік – 59 250 тис. грн; 3-й рік – 64 290 тис. грн; 4-й рік – 58 380 тис. грн; 5-й рік – 65 390 тис. грн.

Методичні рекомендації

Середньорічний темп зростання обсягу виробництва (\bar{t}) може розраховуватися з використанням середньогометричної за формулою:

$$\bar{t} = \sqrt[n]{t_1 \times t_2 \times t_3 \times \dots \times t_n}, \quad (4)$$

де $t_1, t_2, t_3, \dots, t_n$ – темпи зростання обсягу виробництва продукції порівняно із попереднім роком за 1-й, 2-й, 3-й, ..., n-й рік (ланцюгові індекси);

n – число ланцюгових індексів, що використовуються для розрахунку середньорічного темпу зростання обсягу виробництва.

1.9. Розрахувати обсяг виробництва у вартісному виразі та темп зростання обсягу виробництва у реальних і співставних цінах за даними табл. 7.

Таблиця 7

Вихідні дані для розрахунку обсягу виробництва

Продукція	План			Факт			Плановий обсяг виробництва у фактичних цінах, грн
	кількість продукції, шт.	ціна, грн	обсяг виробництва, грн	кількість продукції, шт.	ціна, грн	обсяг виробництва, грн	
А	100	12		110	13		
Б	620	15		600	16		
В	310	18		340	19		
Усього							

1.10. Розрахувати фактичний обсяг виробництва за плановою структурою за даними, наведеними в табл. 8.

Таблиця 8

**Вихідні дані для розрахунку обсягу виробництва
за плановою структурою**

Продукція	План		Факт		Фактичний випуск при плановій структурі, т
	випуск продукції, т	структура, %	випуск продукції, т	структура, %	
А					
Б					
В					
Усього					

1.11. Розрахувати темп зростання фактичних витрат порівняно з плановою сумою з урахуванням динаміки постійних та змінних витрат при зростанні чи зниженні обсягу виробництва на основі даних табл. 9. Співвідношення фактичного обсягу виробництва до планового становить 80 %. Зробити висновки.

Таблиця 9

**Вихідні дані для розрахунку темпу зростання фактичних
витрат порівняно з плановою сумою**

№ п/п	Статті калькуляції	Питома вага змінних витрат, %	Планова сума витрат, тис. грн	Фактична сума витрат, тис. грн	Планові витрати, перераховані на фактичний обсяг виробництва, тис. грн
1	2	3	4	5	6
1	Сировина й матеріали	100	1 400	1 300	
2	Паливо і енергія на технологічні цілі	100	600	550	
3	Основна та додаткова заробітна плата	60	400	370	

1	2	3	4	5	6
4	Відрахування на соціальне страхування	60	150	148	
5	Витрати на утримання та експлуатацію устаткування	40	520	440	
6	Загальновиробничі витрати	30	490	460	
7	Собівартість продукції				
8	Адміністративні витрати	20	400	360	
9	Витрати на збут	50	310	220	
	Усього витрат				

1.12. За даними, наведеними у табл. 10, визначити відсоток виконання плану з якості продукції.

Таблиця 10

Вихідні дані для розрахунку показників виконання плану з обсягу виробництва і якості продукції

Сорт	План		Факт	
	Обсяг виробництва, т	Ціна 1т, грн	Обсяг виробництва, т	Ціна 1 т, грн
Вищий	3 500	2 360	2 900	2 490
Перший	2 300	2 280	1 500	2 360
Другий	200	2 090	600	2 150

Методичні рекомендації

Відсоток виконання плану з якості продукції (B_k) розраховується за формулою:

$$B_k = \frac{Kc^{\phi}}{Kc^{пл}}, \quad (5)$$

де Kc^{ϕ} – фактичний коефіцієнт сортності;
 $Kc^{пл}$ – плановий коефіцієнт сортності.

Для визначення відсотка виконання плану з якості продукції плановий і фактичний коефіцієнти сортності повинні бути розраховані в порівнянних цінах. Коефіцієнти сортності визначаються за формулами:

$$Kc^{\phi} = \frac{\sum \Pi_i^{\phi} \times V_i^{\phi}}{\Pi_B^{\phi} \times \sum V_i^{пл}}; \quad (6)$$

$$Kc^{пл} = \frac{\sum \Pi_i^{\phi} \times V_i^{пл}}{\Pi_B^{\phi} \times V_i^{пл}}, \quad (7)$$

де V_i^{ϕ} , $V_i^{пл}$ – фактичний (плановий) обсяг виробництва продукції і-го ґатунку, натуральних одиниць;

Π_i^{ϕ} – фактична ціна продукції і-го ґатунку, грн;

Π_B^{ϕ} – фактична ціна продукції вищого ґатунку, грн.

1.13. Розрахувати відсоток виконання плану з якості продукції за даними, наведеними у табл. 11.

Таблиця 11

Вихідні дані для розрахунку показників виконання плану з обсягу виробництва і з якості продукції

Ґатунок	Обсяг виробництва, т		Ціна 1 т продукції, грн / т	
	за планом	фактично	за планом	фактично
Поліпшена, вищий ґатунок	84	85	5 400	5 700
Поліпшена, перший ґатунок	182	174	4 900	5 400
Технічна, перший ґатунок	14	36	4 500	4 700

1.14. Використовуючи прийом розширення факторної моделі, визначити вплив рентабельності продажу та коефіцієнта оборотності капіталу на зміну фактичного показника рентабельності капіталу від планового значення за даними табл. 12.

**Вихідні дані для аналізу впливу рентабельності продажу
та коефіцієнта оборотності капіталу на зміну показника
рентабельності капіталу**

Показники	План	Факт
Прибуток, тис. грн	1 350	1 190
Вартість капіталу, тис. грн	19 560	21 570
Обсяг продажу, тис. грн	9 500	10 250

Методичні рекомендації

Рентабельність капіталу (P_k) розраховується за формулою:

$$P_k = \frac{\Pi}{K}, \quad (8)$$

де Π – сума прибутку;
 K – вартість капіталу.

Якщо в дану модель ввести показник "обсяг продажу" ($V_{пр}$), одержимо:

$$P_k = \frac{\Pi \times V_{пр}}{K \times V_{пр}} = \frac{\Pi}{V_{пр}} \times \frac{V_{пр}}{K}, \quad (9)$$

де $\frac{\Pi}{V_{пр}}$ – рентабельність продажу ($P_{пр}$);
 $\frac{V_{пр}}{K}$ – коефіцієнт оборотності капіталу ($K_{ок}$).

Якщо використовувати прийом ланцюгових підстановок (порівнюючи дані звітного року з плановими даними), формули розрахунку впливу цих факторів на рентабельність капіталу будуть мати наступний вигляд:

$$\Delta P_{k_{пр}} = P_{пр_{ф}} \times K_{ок_{пл}} - P_{пр_{пл}} \times K_{ок_{пл}}; \quad (10)$$

$$\Delta R_{\text{Коб}} = R_{\text{прф}} \times \text{Кокф} - R_{\text{прф}} \times \text{Кокпл} \quad (11)$$

де $\Delta R_{\text{Кпр}}$; $\Delta R_{\text{Коб}}$ – відповідно вплив зміни рентабельності продажу і коефіцієнта оборотності капіталу на рентабельність капіталу;

підстрочні індекси $_{\text{ф}}$, $_{\text{пл}}$ характеризують фактичні і планові дані відповідно.

1.15. Використовуючи прийом подовження факторних моделей, розрахувати вплив зарплатомісткості, матеріаломісткості, фондомісткості (капіталомісткості) продукції, рівня накладних витрат на витрати на одиницю продукції за даними табл. 13.

Таблиця 13

Вихідні дані для розрахунку впливу факторів на зміну витрат на одиницю продукції

Показники	План	Факт
Фонд оплати праці, тис. грн	2 340	2 150
Матеріальні витрати, тис. грн	5 460	5 120
Амортизація, тис. грн	1 340	1 450
Інші накладні витрати, тис. грн	2 100	2 340
Усього		

Методичні рекомендації

Прийом подовження факторних моделей передбачає заміну одного або декількох факторів сумою показників, що є складовими частинами цих факторів. Наприклад, витрати на одиницю продукції розраховуються як співвідношення загальної суми витрат на обсяг випуску продукції.

$$v_{\text{од}} = \frac{B}{V}, \quad (12)$$

де $v_{\text{од}}$ – витрати на одиницю продукції;

B – загальна сума витрат;

V – обсяг випуску продукції.

Якщо витрати розкласти на окремі складові (фонд оплати праці, матеріальні витрати, амортизацію і інші накладні витрати), то факторна модель буде мати вигляд:

$$V_{\text{од}} = \frac{\text{ФОП}}{V} + \frac{\text{МВ}}{V} + \frac{A}{V} + \frac{\text{НВ}}{V}, \quad (13)$$

де ФОП – фонд оплати праці;

МВ – матеріальні витрати;

A – амортизація;

НВ – накладні витрати;

$\frac{\text{ФОП}}{V}$ – зарплатомісткість продукції;

$\frac{\text{МВ}}{V}$ – матеріаломісткість продукції;

$\frac{A}{V}$ – фондомісткість (капіталомісткість) продукції;

$\frac{\text{НВ}}{V}$ – рівень накладних витрат.

Завдання 2. Аналіз основних техніко-економічних і фінансових показників у виробництві синтетичних миючих засобів (СМЗ)

1. Аналіз виконання виробничої програми.

Вихідні дані для аналізу випуску продукції в натуральному і вартісному виразі та виконання плану з асортименту наведені в табл. 14.

Таблиця 14

Вихідні дані для аналізу випуску продукції

Найменування СМЗ	Обсяг виробництва, т		Ціна, грн/т	
	план	факт	план	факт
Аріель	6 500	6 400	10 300	10 420
Лотос М	1 400	1 650	8 500	8 540
Орель Біо	4 200	4 550	7 400	7 490
Аффа	900	840	8 200	8 240
Усього				

Методичні рекомендації

1.1. Виконати загальний аналіз випуску продукції у натуральному виразі.

1.2. Визначити вплив факторів на відхилення фактичного обсягу виробництва від планового: зміни кількості обладнання, фонду часу роботи одиниці обладнання та його продуктивності.

Розрахунок здійснюється за формулами:

$$\Delta B_n = n_{\text{ф}} \times T_{\text{пл}} \times a_{\text{пл}} - n_{\text{пл}} \times T_{\text{пл}} \times a_{\text{пл}}; \quad (14)$$

$$\Delta B_T = n_{\text{ф}} \times T_{\text{ф}} \times a_{\text{пл}} - n_{\text{ф}} \times T_{\text{пл}} \times a_{\text{пл}}; \quad (15)$$

$$\Delta B_a = n_{\text{ф}} \times T_{\text{ф}} \times a_{\text{ф}} - n_{\text{ф}} \times T_{\text{ф}} \times a_{\text{пл}}, \quad (16)$$

де ΔB_n – вплив зміни кількості обладнання на відхилення фактичного обсягу виробництва від планового, т;

ΔB_T – вплив зміни фонду часу роботи одиниці обладнання на відхилення фактичного обсягу виробництва від планового, т;

ΔB_a – вплив зміни продуктивності одиниці обладнання на відхилення фактичного обсягу виробництва від планового, т;

$n_{\text{ф(пл)}}$ – кількість одиниць обладнання фактично (за планом), шт.;

$T_{\text{ф(пл)}}$ – фактичний (плановий) фонд робочого часу одиниці обладнання, годин;

$a_{\text{ф(пл)}}$ – фактична (планова) продуктивність одиниці обладнання, т/годину.

Методом балансової ув'язки перевірити відповідність величини відхилення фактичного випуску від планового та суми факторів, тобто

$$B_{\text{ф}} - B_{\text{пл}} = \Delta B_n + \Delta B_T + \Delta B_a, \quad (17)$$

де $B_{\text{ф(пл)}}$ – фактичний (плановий) випуск продукції.

Фонд часу роботи обладнання наведено в табл. 15.

Фонд часу роботи обладнання

Найменування, кількість обладнання	Фонд часу роботи одиниці обладнання, годин	
	план	факт
Вежа сушки, 1 шт.	1 980	1 940

Розрахунок фактичної (планової) продуктивності праці здійснюється за формулою:

$$a_{ф(пл)} = \frac{B_{ф(пл)}}{T_{ф(пл)} \times n_{ф(пл)}}. \quad (18)$$

Визначити відносний показник впливу кожного фактора, який розраховується співвідношенням абсолютної величини впливу фактора на випуск продукції за планом, тобто

$$\Delta B_i\% = \frac{\Delta B_i}{B_{пл}} \times 100, \quad (19)$$

де ΔB_i – відносний показник впливу кожного фактора на результуючий показник, %.

Сума цих величин повинна дорівнювати відносному показнику відхилення фактичного випуску від планового, який розраховується за формулою:

$$\Delta B_{\%} = \frac{B_{ф} \times 100}{B_{пл}} - 100. \quad (20)$$

де $\Delta B_{\%}$ – відносний показник відхилення фактичного випуску від планового, %.

1.3. Розрахувати плановий та фактичний обсяг випуску продукції у вартісному виразі та провести загальний аналіз виконання плану з обсягу виробництва.

1.4. Розрахувати вплив окремих факторів на виконання плану виробництва у вартісному виразі, а саме обсягу виробництва в натуральному виразі, цін та структури виробленої продукції.

Розрахунки здійснюються за формулами:

$$\Delta V_{\text{в}} = \sum_1^n (B_i' - B_i^{\text{пл}}) \times \text{Ц}_i^{\text{пл}}; \quad (21)$$

$$\Delta V_{\text{стр}} = \sum_1^n (B_i^{\text{ф}} - B_i') \times \text{Ц}_i^{\text{пл}}; \quad (22)$$

$$\Delta V_{\text{стр}} = \sum_1^n (\text{Ц}_i^{\text{ф}} - \text{Ц}_i^{\text{пл}}) \times B_i^{\text{ф}}, \quad (23)$$

де $\Delta V_{\text{в}}$ – вплив обсягу виробництва у натуральному виразі на виконання плану виробництва у вартісному виразі, грн;

$\Delta V_{\text{стр}}$ – вплив структури виробленої продукції на виконання плану виробництва у вартісному виразі, грн;

$\Delta V_{\text{ц}}$ – вплив цін на продукцію на виконання плану виробництва у вартісному виразі, грн;

$\text{Ц}_i^{\text{ф}}$, $\text{Ц}_i^{\text{пл}}$ – фактична (планова) ціна 1т і-го виду продукції;

B_i' – фактичний випуск і-го виду продукції за плановою структурою (визначається як добуток загального фактичного випуску продукції на питому вагу і-го виду продукції за планом), т;

n – кількість видів продукції.

1.5. Розрахувати відносне відхилення фактичного обсягу виробництва від планового та відносний вплив факторів на це відхилення.

1.6. Розрахувати показники виконання плану з асортименту продукції.

Оцінка виконання плану з асортименту може здійснюватися з використанням різних методів:

за способом найменшого відсотка;

за питомою вагою у загальному переліку найменувань виробів, за якими виконаний план випуску продукції;

за допомогою середнього відсотка.

За першим методом за оцінку виконання плану з асортименту приймається найменший відсоток виконання плану з обсягу виробництва із усіх видів продукції.

За другим методом розрахунок полягає у визначенні "виконаний" або "невиконаний" план за кожною позицією, незалежно від ступеня виконання плану. Позиції, відсутні в плані, за якими фактично вироблена продукція, не враховуються.

Показник виконання плану з асортименту під час використання третього методу розраховується співвідношенням фактичного випуску продукції в межах плану до планового випуску. Продукція, за якою план виконаний або перевиконаний, зараховуються у виконання плану з асортименту в розмірі вартості планового випуску; продукція, за якою план не виконаний, – у розмірі вартості фактичного випуску. Фактично вироблена продукція, яка не була передбачена планом, в розрахунок показника не враховується. Якщо цей показник розраховується у вартісному виразі, оцінка планового і фактичного випуску здійснюється в порівнянних цінах.

1.7. Аналіз ритмічності виробництва.

Вихідні дані для аналізу ритмічності виробництва наведені в табл. 16.

Таблиця 16

Вихідні дані для аналізу ритмічності випуску СМЗ у звітному році

Місяці	Обсяг випуску, т					
	I декада		II декада		III декада	
	план	факт, % від підсумку декади	план	факт, % від підсумку декади	план	факт, % від підсумку декади
1	2	3	4	5	6	7
Січень	361	8,0	361	6,5	361	8,5
Лютий	361	8,5	361	7,9	361	8,0
Березень	361	8,6	361	8,2	361	7,4
Квітень	361	9,0	361	8,6	361	9,2
Травень	361	7,4	361	9,2	361	8,1
Червень	361	8,2	361	7,5	361	8,4
Липень	361	7,9	361	7,4	361	8,6
Серпень	361	8,4	361	8,2	361	7,2
Вересень	361	7,6	361	8,6	361	7,6
Жовтень	361	8,8	361	7,3	361	10,0
Листопад	361	9,3	361	10,6	362	10,0
Грудень	362	8,3	362	10,0	362	7,0
Усього	4 333	100	4 333	100	4 334	100

Для оцінювання ритмічності використовуються наступні показники:
 коефіцієнт ритмічності;
 коефіцієнт варіації;
 коефіцієнт аритмічності.

Коефіцієнт ритмічності визначається співвідношенням фактичного випуску продукції в межах плану (за декадами, днями, місяцями) до планового випуску продукції. Під час визначення цього показника перевиконання планових завдань в окремі декади (дні, місяці) в розрахунок не приймається і фактичний випуск зараховується лише в розмірах, що не перевищують планове завдання за кожен декаду (день, місяць) звітного періоду.

Дані для розрахунку коефіцієнта ритмічності можуть подаватися як у вартісному (у порівнянних цінах), так і в натуральному виразі.

Розрахунок коефіцієнта ритмічності здійснюється за допомогою табл. 17.

Таблиця 17

Оцінка ритмічності виробництва

Місяць	I декада			II декада			III декада			Усього за місяць	
	план, т	факт, т	факт у межах плану, т	план, т	факт, т	факт у межах плану, т	план, т	факт, т	факт у межах плану, т	план, т	факт у межах плану, т
Січень											
Лютий											
Березень											
I квартал											
⋮											

Коефіцієнт варіації визначається як співвідношення середньо-квадратичного відхилення від планового завдання за добу (декаду, місяць, квартал) до середньодобового (середньодекадного, середньомісячного, середньоквартального) планового випуску продукції:

$$K_v = \frac{\sqrt{\sum \Delta x^2 / n}}{\bar{X}}, \quad (24)$$

де K_v – коефіцієнт варіації;

Δx^2 – квадратичне відхилення від середньодекадного завдання;

n – число планових завдань;

\bar{X} – середньодекадне завдання за графіком.

Коефіцієнт варіації показує, на скільки випуск продукції в середньому відхиляється від графіка.

Показник аритмічності розраховується як сума позитивних і негативних відносних відхилень у випуску продукції від плану за кожний день (тиждень, декаду). Чим менш ритмічно працює підприємство, тим вище показник аритмічності.

1.8. Аналіз реалізації продукції.

Вихідні дані для аналізу реалізації продукції наведені в табл. 18.

Таблиця 18

Вихідні дані для аналізу реалізації продукції

Показники	План, тис. грн	Факт, тис. грн
Залишки товарної продукції на складі:		
на початок року	4 320	4 390
на кінець року	2 790	3 250
Залишки відвантаженої, але нереалізованої продукції:		
на початок року	3 790	3 520
на кінець року	4 150	6 190

Виконати загальний аналіз виконання плану з реалізації продукції та оцінити вплив факторів на відхилення фактичного обсягу реалізації від планового в абсолютному та відносному виразі.

На величину реалізації впливають такі фактори:
зміна обсягу товарної продукції:

$$\Delta V_T = V_T^{\phi} - V_T^{пл}, \quad (25)$$

де ΔV_T – вплив на величину реалізації продукції зміни обсягу товарної продукції, грн;

V_T^{ϕ} , $V_T^{пл}$ – товарна продукція за фактом і планом, відповідно;

зміна залишків готової продукції на складі:

$$\Delta V_o = (O_1^{\Phi} - O_2^{\Phi}) - (O_1^{пл} - O_2^{пл}), \quad (26)$$

де ΔV_o – вплив на величину реалізації продукції зміни залишків готової продукції на складі, грн;

O_1^{Φ} , $O_1^{пл}$ – залишки готової продукції на складі на початок звітного періоду, відповідно за фактом і планом;

O_2^{Φ} , $O_2^{пл}$ – залишки готової продукції на складі на кінець звітного періоду, відповідно за фактом і планом;

зміна залишків відвантаженої, але нереалізованої продукції за різними причинами:

$$\Delta V^I = (V_1^{\Phi} - V_2^{\Phi})^I - (V_1^{пл} - V_2^{пл})^I; \quad (27)$$

$$\Delta V^{II} = (V_1^{\Phi} - V_2^{\Phi})^{II} - (V_1^{пл} - V_2^{пл})^{II}; \quad (28)$$

$$\Delta V^{III} = (V_1^{\Phi} - V_2^{\Phi})^{III} - (V_1^{пл} - V_2^{пл})^{III}; \quad (29)$$

$$\Delta V^{IV} = (V_1^{\Phi} - V_2^{\Phi})^{IV} - (V_1^{пл} - V_2^{пл})^{IV}, \quad (30)$$

де ΔV^I – вплив на величину реалізації продукції зміни продукції відвантаженої, але не оформленої розрахунковими документами;

ΔV^{II} – вплив на величину реалізації продукції зміни відвантаженої продукції, термін оплати якої ще не настав;

ΔV^{III} – вплив на величину реалізації продукції зміни відвантаженої продукції, термін оплати якої вже минув;

ΔV^{IV} – вплив на величину реалізації продукції зміни продукції, що знаходиться на відповідальному збереженні;

V^I – продукція відвантажена, але не оформлена розрахунковими документами;

V^{II} – відвантажена продукція, термін оплати якої ще не настав;

V^{III} – відвантажена продукція, термін оплати якої вже минув;

V^{IV} – продукція, що знаходиться на відповідальному збереженні;

$1,2$ – підстрочні індекси, відповідно на початок і кінець звітного періоду.

Розрахунок здійснюється за допомогою табл. 19.

Таблиця 19

**Розрахунок впливу факторів на обсяг реалізації
у виробництві СМЗ**

Показники	План, тис. грн	Факт, тис. грн	Абсолютне відхилення, тис. грн	Вплив фактора	
				тис. грн	%
1. Товарна продукція					
2. Залишки товарної продукції на складі:					
на початок року					
на кінець року					
3. Залишки відвантаженої, але нереалізованої продук- ції:					
на початок року					
на кінець року					
4. Реалізована продукція					

2. Аналіз використання виробничої потужності.

Вихідні дані для розрахунку виробничої потужності наведені в табл. 20.

Таблиця 20

Вихідні дані для розрахунку виробничої потужності

Найменування обладнання	Кількість встановленого обладнання, одиниць	Ефективний фонд часу роботи одиниці обладнання, годин	Прогресивна продуктивність одиниці обладнання, т/годину
Вежа сушки	1	2 000	8,0

Вихідні дані для оцінки використання виробничої потужності наведені в табл. 15.

Методичні рекомендації

Розрахунок виробничої потужності цеху здійснюється за формулою:

$$M = n \times T_{\text{еф}} \times a_{\text{пр}}, \quad (31)$$

де M – виробнича потужність цеху, в натуральних одиницях;

n – кількість встановленого обладнання;

$T_{\text{еф}}$ – ефективний фонд робочого часу одиниці обладнання, машино-годин, станко-годин;

$a_{\text{пр}}$ – прогресивна продуктивність обладнання, в натуральних одиницях/годину.

Показниками ефективності використання обладнання є коефіцієнти екстенсивного використання обладнання, інтенсивного використання обладнання, інтегральний коефіцієнт використання обладнання, резерв потужності, загальний коефіцієнт використання потужності, які розраховуються за формулами:

$$K_{\text{екст}}^{\text{пл(ф)}} = \frac{n_{\text{пл(ф)}} \times T_{\text{пл(ф)}}}{n \times T_{\text{еф}}}, \quad (32)$$

де $K_{\text{екст}}$ – коефіцієнт екстенсивного використання обладнання;

$T_{\text{пл(ф)}}$ – плановий (фактичний) фонд робочого часу обладнання, машино-годин, станко-годин;

$n_{\text{пл(ф)}}$ – кількість планового або фактичного обладнання.

$$K_{\text{інт}}^{\text{пл(ф)}} = \frac{a^{\text{пл(ф)}}}{a_{\text{пр}}}, \quad (33)$$

де $K_{\text{інт}}$ – коефіцієнт інтенсивного використання обладнання;

$a^{\text{пл(ф)}}$ – планова (фактична) продуктивність одиниці обладнання, натуральних одиниць/годину;

$$K_i^{\text{пл(ф)}} = K_{\text{експ}}^{\text{пл(ф)}} \times K_{\text{інт}}^{\text{пл(ф)}}, \quad (34)$$

де K_i – інтегральний коефіцієнт використання обладнання;

$$R^{\text{пл}(\phi)} = 1 - K_i^{\text{пл}(\phi)}, \quad (35)$$

де R – резерв потужності;

$$K_3^{\text{пл}(\phi)} = \frac{B^{\text{пл}(\phi)}}{M}, \quad (36)$$

де K_3 – загальний коефіцієнт використання потужності;
 $B^{\text{пл}(\phi)}$ плановий (фактичний) обсяг реалізації продукції.

3. Аналіз використання основних виробничих фондів (ОВФ).

Вихідні дані для аналізу структури та руху основних виробничих фондів наведені в табл. 21.

Знос ОВФ на початок звітнього року становив 17 846,0 тис. грн, на кінець року 1 820,0 тис. грн.

3.1. Розрахувати структуру ОВФ на початок і кінець звітнього року, в тому числі частку активної і пасивної частин.

3.2. Розрахувати середньорічну вартість ОВФ за планом і фактично. Розрахунок здійснюється за формулою:

$$\Phi_{\text{сер}} = \Phi_{\text{пр}} + \frac{\Phi_{\text{вв}} \times n_1}{12} - \frac{\Phi_{\text{вив}} \times n_2}{12}, \quad (37)$$

де $\Phi_{\text{сер}}$ – середньорічна вартість основних виробничих фондів, тис. грн;

$\Phi_{\text{пр}}$ – вартість ОВФ на початок року, тис. грн;

$\Phi_{\text{вв}}$ – вартість ОВФ, введених протягом поточного року, тис. грн;

$\Phi_{\text{вив}}$ – вартість ОВФ, виведених протягом поточного року, тис. грн;

n_1 – число місяців роботи введених у звітньому році ОВФ, починаючи з місяця, наступного за місяцем їх введення;

n_2 – число місяців, протягом яких виведені основні виробничі фонди не працювали, починаючи з місяця, наступного за місяцем їх виведення.

Вихідні дані для аналізу використання основних виробничих фондів

Склад основних виробничих фондів	Вартість ОВФ на початок року, тис. грн (базовий варіант)	Введення ОВФ				Виведення ОВФ			
		план		факт		план		факт	
		сума, тис. грн	місяць	сума, тис. грн	місяць	сума, тис. грн	місяць	сума, тис. грн	місяць
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Будівлі	14 291,0	–	–	–	–	–	–	–	–
Споруди	3 015,9	430,4	3	508,2	5	620,0	4	418,0	6
Передавальні пристрої	490,8	32,0	7	44,0	8	18,0	3	19,0	9
Машини та обладнання	12 920,2	642,0	1	626,4	8	514,2	1	528,3	10
Транспортні засоби	2 890,0	208,6	2	316,3	3	310,1	4	402,7	6
Інструменти, прилади, інвентар	279,0	15,0	4	27,3	6	24,3	2	36,3	5
Усього									

3.3. Розрахувати показники, що характеризують рух ОВФ: коефіцієнти оновлення, вибуття, приросту за формулами:

$$K_{\text{онов}} = \frac{\Phi_{\text{ВВ}}}{\Phi_{\text{кр}}}; \quad (38)$$

$$K_{\text{виб}} = \frac{\Phi_{\text{ВИВ}}}{\Phi_{\text{пр}}}; \quad (39)$$

$$K_{\text{прир}} = \frac{\Phi_{\text{ВВ}} - \Phi_{\text{ВИВ}}}{\Phi_{\text{кр}}}, \quad (40)$$

де $K_{\text{онов}}$ – коефіцієнт оновлення основних фондів;
 $K_{\text{виб}}$ – коефіцієнт вибуття основних фондів;
 $K_{\text{прир}}$ – коефіцієнт приросту основних фондів;
 $\Phi_{\text{кр}}$ – вартість ОВФ на кінець року.

3.4. Розрахувати показники, що характеризують технічний стан ОВФ: коефіцієнти зносу та придатності на початок і кінець року за формулами:

$$K_{\text{зн}} = \frac{З}{\Phi}; \quad (41)$$

$$K_{\text{прид}} = \frac{\Phi_3}{\Phi}, \quad (42)$$

де $K_{\text{зн}}$ – коефіцієнт зносу основних фондів;
 $K_{\text{прид}}$ – коефіцієнт придатності основних фондів;
 $З$ – знос ОВФ, тис. грн;
 Φ_3 – залишкова вартість ОВФ, тис. грн;
 Φ – первісна вартість ОВФ, тис. грн.

3.5. Розрахувати показники озброєності праці основними виробничими фондами: фондоозброєності і технічної озброєності праці за планом і фактично.

Показник фондоозброєності праці розраховується співвідношенням середньої вартості основних виробничих фондів до середньооблікової чисельності працівників промислово-виробничого персоналу або середньооблікової чисельністю робітників.

Технічна озброєність праці розраховується співвідношенням середньої вартості активної частини основних виробничих фондів до середньооблікової чисельності працівників промислово-виробничого персоналу або середньооблікової чисельності робітників.

Виконати загальний аналіз цих показників та оцінити вплив факторів на їх зміну.

3.6. Розрахувати показники ефективності використання основних виробничих фондів: фондівіддачі (f) і фондомісткості продукції (f_M), виконати їх загальний аналіз.

Фондовіддача визначається як співвідношення обсягу виробленої продукції до середньої вартості основних виробничих фондів і показує, скільки продукції одержує підприємство з кожної гривні, вкладеної в основні фонди. Фондомісткість – показник, що є зворотним для фондівіддачі, він характеризує величину основних промислово-виробничих фондів, що припадає на одну гривню продукції.

Визначити вплив на зміну фондівіддачі кількості виробленої продукції, середньої ціни, та вартості основних виробничих фондів за формулами:

$$\Delta f_B = \frac{B_\phi \times \zeta_{\text{пл}}^{\text{ср}}}{\Phi_{\text{пл}}^{\text{ср}}} - \frac{B_{\text{пл}} \times \zeta_{\text{пл}}^{\text{ср}}}{\Phi_{\text{пл}}^{\text{ср}}}; \quad (43)$$

$$\Delta f_\phi = \frac{B_\phi \times \zeta_{\text{пл}}^{\text{ср}}}{\Phi_\phi^{\text{ср}}} - \frac{B_\phi \times \zeta_{\text{пл}}^{\text{ср}}}{\Phi_{\text{пл}}^{\text{ср}}}; \quad (44)$$

$$\Delta f_\zeta = \frac{B_\phi \times \zeta_\phi^{\text{ср}}}{\Phi_\phi^{\text{ср}}} - \frac{B_\phi \times \zeta_{\text{пл}}^{\text{ср}}}{\Phi_\phi^{\text{ср}}}, \quad (45)$$

де Δf_B – вплив на зміну фондівіддачі кількості виробленої продукції;

Δf_ζ – вплив на зміну фондівіддачі середньої ціни;

Δf_ϕ – вплив на зміну фондівіддачі вартості основних виробничих фондів;

$V_{ф}$, $V_{пл}$ – фактичний, плановий обсяг виробництва в натуральному вимірі, т;

$\zeta_{ф}^{сер}$, $\zeta_{ол}^{сер}$ – фактична, планова ціна 1 т продукції, грн;

$\Phi_{ф}^{сер}$, $\Phi_{пл}^{сер}$ – фактична, планова середня вартість ОВФ, грн.

4. Аналіз трудових показників.

4.1. Аналіз якісно-кількісного складу працівників у виробництві СМЗ.

Вихідні дані для аналізу якісно-кількісного складу працівників наведені в табл. 22–23.

Таблиця 22

Вихідні дані для аналізу структури кадрів

Категорії працівників	Звітний рік, осіб	
	план	факт (середньооблікова чисельність)
Робітники	341	335
у тому числі зайняті виробництвом продукції	221	218
Керівники	23	23
Спеціалісти	6	6
Службовці	2	2
Усього	372	366

Середньооблікова чисельність працівників за попередній рік – 385 осіб.

Таблиця 23

Аналіз якісного складу персоналу підприємства

Показники	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
	осіб	структура, %	осіб	структура, %	осіб	структура, %
1	2	3	4	5	6	7
Облікова чисельність штатних працівників на кінець року, всього	360	100,0	339	100,0		

1	2	3	4	5	6	7
Кількість працівників у віці, років						
15 – 28	52		44			
50 – 54	64		64			
55 – 59	34		40			
Кількість працівників, які закінчили навчальні заклади освіти						
I–II рівнів акредитації	85		79			
III–IV рівнів акредитації	73		70			
Кількість працівників, які отримують пенсію, всього	103		96			
Кількість:						
жінок	164		153			
чоловіків	196		177			

Методичні рекомендації

Визначити зміну у складі та структурі персоналу підприємства за категоріями.

4.2. Аналіз кваліфікаційного рівня працівників.

Вихідні дані для аналізу кваліфікаційного рівня працівників наведені в табл. 24.

Таблиця 24

Вихідні дані для аналізу кваліфікаційного рівня робітників

Розряд	Кількість робітників, осіб	
	за штатним розкладом	фактично
1	22	19
2	7	6
3	109	106
4	100	105
5	75	73
6	28	26
Усього	341	335

Методичні рекомендації

Визначити середній тарифний розряд робітників за формулою:

$$p = \frac{\sum_{i=1}^n P_i \times Ч_i}{\sum_{i=1}^n Ч_i}, \quad (46)$$

де P – середній тарифний розряд робітників;

P_i – i -й тарифний розряд;

$Ч_i$ – кількість робітників i -го розряду, осіб;

n – кількість розрядів.

Зробити висновки щодо відповідності кваліфікації робітників вимогам виробництва, порівняти фактичний середній тарифний розряд із середнім тарифним розрядом, розрахованим за штатним розкладом.

4.3. Аналіз руху робочої сили.

Аналіз руху робочої сили здійснюється за даними табл. 25.

Таблиця 25

Вихідні дані для аналізу руху робочої сили

Показники	Попередній рік	Звітний рік
1. Прийнято працівників, усього	54	42
2. Вибуло працівників, усього	60	51
у тому числі за власним бажанням;	37	24
у зв'язку з прогулами та іншими порушеннями трудової дисципліни, невідповідність займаній посаді	5	2

Методичні рекомендації

Розрахувати коефіцієнти руху робочої сили: коефіцієнти обороту з прийому, з вибуття, загального обороту, відновлення працівників, плинності кадрів.

Коефіцієнт загального обороту робочої сили визначається співвідношенням кількості працівників, прийнятих за звітний період, і кількості працівників, які вибули за звітний період, до середньооблікової чисельності працівників:

$$K_{оз} = \frac{Ч_п + Ч_в}{Ч_с} \times 100, \quad (47)$$

де $K_{оз}$ – коефіцієнт загального обороту робочої сили;

$Ч_п$ – кількість працівників, прийнятих за звітний період, осіб;

$Ч_в$ – кількість працівників, які вибули за звітний період, осіб;

$Ч_с$ – середньооблікова чисельність працівників, осіб.

Коефіцієнт обороту з прийому визначається як співвідношення кількості працівників, прийнятих за звітний період, до середньооблікової чисельності працівників:

$$K_{оп} = \frac{Ч_п}{Ч_с} \times 100, \quad (48)$$

де $K_{оп}$ – коефіцієнт обороту з прийому робочої сили.

Коефіцієнт обороту з вибуття розраховується як співвідношення кількості працівників, які вибули за звітний період, до середньооблікової чисельності працівників:

$$K_{ов} = \frac{Ч_в}{Ч_с} \times 100, \quad (49)$$

де $K_{ов}$ – коефіцієнт обороту з вибуття робочої сили.

Коефіцієнт відновлення працівників розраховується як співвідношення кількості працівників, прийнятих за звітний період, до кількості працівників, які вибули за цей же період:

$$K_{вп} = \frac{Ч_п}{Ч_в} \times 100, \quad (50)$$

де $K_{вп}$ – коефіцієнт відновлення працівників.

Коефіцієнт поточності кадрів розраховується як співвідношення кількості працівників, звільнених за власним бажанням (крім тих, хто звільнився з поважних причин), за прогули та інші порушення трудової дисципліни, невідповідність займаній посаді до середньооблікової чисельності працівників:

$$K_{\text{пт}} = \frac{Ч_{\text{зв}}}{Ч_{\text{с}}} \times 100, \quad (51)$$

де $K_{\text{пт}}$ – коефіцієнт поточності кадрів;

$Ч_{\text{зв}}$ – кількість працівників, звільнених за власним бажанням, за прогули та за інші порушення трудової дисципліни, невідповідність займаній посаді.

4.4. Аналіз стану умов праці.

Стан умов праці характеризують дані табл. 26.

Таблиця 26

Стан умов праці на підприємстві

Показники	Факт попереднього року		Факт звітнього року	
	осіб	структура, %	осіб	структура, %
Облікова чисельність штатних працівників на 31 грудня звітнього року, всього	360	100,0	330	100,0
із них працівників, які зайняті в умовах, що не відповідають санітарно-гігієнічним нормам	106		95	
із них працюють в умовах перевищення гранично допустимих рівнів та концентрації шкідливих факторів виробничого середовища і трудового процесу:				
шкідливих хімічних речовин 1, 2 та 3, 4 класу небезпеки	59		51	
пилу переважно фіброгенної дії	–		–	
вібрації	–		–	
шуму, інфразвуку	–		–	
ультразвуку	68		61	
мікроклімату в приміщенні	64		57	
важкості праці	23		21	
робочої пози	12		11	
напруженості праці	12		11	

Методичні рекомендації

Визначити питому вагу працівників, що у звітному році працювали в умовах, що не відповідають санітарно-гігієнічним нормам, та порівняти ці показники із показниками минулого року. Зробити висновки про стан умов праці працівників.

4.5. Аналіз використання робочого часу.

Аналіз використання робочого часу здійснюється на основі балансу робочого часу (табл. 27).

Таблиця 27

Баланс робочого часу

Назва показників	Звітний рік			
	план		факт	
	днів	структура, %	днів	структура, %
1. Відпрацьовано всього	83 369		79 442	
із них надурочно	–		–	
2. Не відпрацьовано всього	10 048		12 424	
у тому числі:	6 517		6 412	
щорічні відпустки (основні та додаткові)	2 037		3 206	
тимчасова непрацездатність (хвороби)	679		802	
відпустки у зв'язку з вагітністю і пологами	407		401	
навчальні відпустки та інші неявки, передбачені законодавством	27		42	
неявки у зв'язку з тимчасовим переведенням для роботи на іншому підприємстві	381		688	
неявки з дозволу адміністрації	–		267	
відпустки за ініціативою адміністрації	–		–	
з них тривалістю понад 3 місяці підряд	–		402	
неявки у зв'язку з переведенням на скорочений робочий день, тиждень	–		42	
простої	–		–	
масові невиходи на роботу (страйки)	–		162	
прогули	–		–	
неявки у зв'язку з міжсезонним (заповнюють сільськогосподарські підприємства на працівників, зайнятих в основній діяльності)	–		–	
3. Свята і вихідні	42 363		41 724	
4. Календарний фонд робочого часу	135 780	100,0	133 590	100,0

Методичні рекомендації

На основі балансу робочого часу розрахувати такі показники:

1) *коефіцієнт використання календарного часу:*

$$K_{\text{кч}} = \frac{T_{\text{відпр}}}{T_{\text{к}}}, \quad (52)$$

де $K_{\text{кч}}$ – коефіцієнт використання календарного часу;

$T_{\text{відпр}}$ – відпрацьований фонд робочого часу;

$T_{\text{к}}$ – календарний фонд часу;

2) *коефіцієнт використання табельного фонду часу:*

$$K_{\text{тч}} = \frac{T_{\text{відпр}}}{T_{\text{т}}}, \quad (53)$$

де $K_{\text{тч}}$ – коефіцієнт використання табельного фонду часу;

$T_{\text{т}}$ – табельний фонд часу.

Табельний фонд розраховується як різниця календарного фонду та святкових і вихідних днів;

3) *коефіцієнт використання максимально можливого фонду робочого часу:*

$$K_{\text{мч}} = \frac{T_{\text{відпр}}}{T_{\text{мч}}}, \quad (54)$$

де $K_{\text{мч}}$ – коефіцієнт використання максимально можливого фонду робочого часу;

$T_{\text{мч}}$ – максимально можливий фонд робочого часу.

Максимально можливий фонд робочого часу дорівнює різниці табельного фонду часу і часу відпусток.

Виконати аналіз впливу факторів на відхилення фактичного фонду робочого часу від планового, а саме зміни кількості працівників, кількості відпрацьованих днів одним працівником і середньої тривалості робочого дня.

4.6. Аналіз продуктивності праці.

Методичні рекомендації

Розрахувати середньорічний виробіток продукції та питому трудомісткість 1 тис. грн продукції. Виконати загальний аналіз виконання плану з продуктивності праці за формою, наведеною в табл. 28.

Середня тривалість робочого дня за планом – 7,8 годин, фактично – 7,7 годин.

Таблиця 28

Аналіз продуктивності праці

Показники	Звітний рік		Абсолютне відхилення факта звітного року від плану	Факт звітного року у % до плану
	план	факт		
1. Товарна продукція, тис. грн				
2. Середньооблікова чисельність, осіб				
промислово-виробничого персоналу				
робітників				
3. Середньорічний виробіток продукції, тис. грн/особу				
одного працівника промислово-виробничого персоналу				
одного робітника				
4. Відпрацьовано всіма працівниками, людино-годин				
5. Питома трудомісткість на 1 тис. грн продукції, годин				

Виконати аналіз впливу факторів на рівень середньорічного виробітку робітників, використовуючи наступну факторну модель:

$$PB = D \times P \times GB, \quad (55)$$

де PB – річний виробіток одного робітника, грн/особу;

D – кількість днів, відпрацьованих одним робітником;

P – середня тривалість робочого дня, годин;

GB – середньогодинний виробіток одного робітника, грн/особу.

5. Аналіз використання фонду оплати праці.

5.1. Виконати аналіз складу і структури фонду оплати праці за елементами виплат на основі даних, наведених у табл. 29.

Таблиця 29

Структура фонду оплати праці за елементами виплат

Показники	План		Факт		Відхилення	
	сума, тис. грн	структура, %	сума, тис. грн	структура, %	тис. грн	в структурі, %
1. Фонд оплати праці штатних робітників, усього	12 407,9	100,0	12 611,7	100,0		
у тому числі:						
фонд основної заробітної плати	9 157,0		9 130,9			
фонд додаткової заробітної плати, всього	2 940,7		3 127,7			
з нього:						
надбавки та доплати до тарифних ставок та посадових окладів	1 520,4		1 590,5			
премії за виробничі результати	1 420,3		1 537,2			
виплати в порядку компенсації втрати заробітної плати згідно з чинним законодавством:						
у зв'язку з порушенням терміна їх виплати	–		–			
внаслідок зростання споживчих цін	–		–			
Заохочувальні та компенсаційні виплати, всього	310,2		353,1			
з них:						
матеріальна допомога	208,7		230,4			
соціальні пільги, що носять індивідуальний характер	101,5		122,7			
2. Оплата за невідпрацьований час (із основної і додаткової заробітної плати)	918,2		908,0			

5.2. Виконати аналіз використання фонду оплати праці за категоріями працівників на основі даних табл. 30.

Таблиця 30

Вихідні дані для аналізу використання фонду оплати праці за категоріями працівників (тис. грн)

Показники	План	Факт
Фонд оплати праці ,всього	12 407,9	12 611,7
у тому числі:		
робітників	11 253,0	11 416,8
керівників	883,2	916,3
спеціалістів	226,1	231,1
службовців	45,6	47,5

5.3. Розрахувати середню заробітну плату працівників у цілому по підприємству та за категоріями працівників та виконати загальний аналіз середньої заробітної плати.

5.4. Виконати аналіз впливу факторів на величину фонду оплати праці на основі такої факторної моделі:

$$\text{ФОП} = Ч \times Д \times Т \times ЗП_{\text{год}}, \quad (56)$$

де ФОП – фонд оплати праці;

Ч – чисельність персоналу, осіб;

Д – кількість відпрацьованих днів за рік одним працівником;

Т – середня тривалість робочого дня, годин;

ЗП_{год} – середньогодинна заробітна плата, грн.

5.5. Оцінити співвідношення темпів зростання продуктивності праці і середньої заробітної плати. Зробити висновки.

5.6. Виконати аналіз ефективності використання фонду оплати праці на основі даних табл. 31.

Показники ефективності використання фонду оплати праці

Показники	Факт попереднього року	Факт звітнього року	Абсолютне відхилення	Темп росту, %
1. Товарна продукція, тис. грн				
2. Чиста виручка від реалізації продукції, тис. грн				
3. Валовий прибуток (+), збиток (-), тис. грн				
4. Прибуток (+), збиток (-) від операційної діяльності, тис. грн				
5. Фонд оплати праці, тис. грн				
6. Обсяг товарної продукції на 1 грн заробітної плати, грн/грн				
7. Чиста виручка від реалізації продукції на 1 грн заробітної плати, грн/грн				
8. Валовий прибуток на 1 грн заробітної плати, грн/грн				
9. Прибуток від операційної діяльності на 1 грн заробітної плати, грн/грн				

6. Аналіз витрат на виробництво та збут продукції.

Вихідні дані для аналізу витрат на виробництво і збут продукції наведені в табл. 32.

Таблиця 32

Вихідні дані для аналізу витрат на виробництво і збут продукції

Статті витрат	План, тис. грн	Факт, тис. грн
1	2	3
Сировина й матеріали	55 355,5	61 706,9
Паливо і енергія на технологічні цілі	11 071,1	13 140,2
Основна та додаткова заробітна плата	згідно з розрахунком	згідно з розрахунком

1	2	3
Відрахування на соціальне страхування	згідно з законодавством	згідно з законодавством
Витрати на утримання та експлуатацію устаткування	5 863,0	5 940,0
Загальновиробничі витрати	5 584,0	5 290,0
Собівартість продукції	розрахувати	розрахувати
Адміністративні витрати	4 560,0	4 720,0
Витрати на збут	1 275,0	1 210,0
Усього витрат		

Методичні рекомендації

6.1. Розрахувати витрати на виробництво і збут продукції.

6.2. Виконати аналіз структури витрат на виробництво і збут продукції.

6.3. Виконати аналіз впливу факторів на зміну витрат 1 т продукції, використовуючи наступну факторну модель:

$$B = \frac{B_{\text{пост}}}{V} + B_{\text{зм}}, \quad (57)$$

де v – витрати на виробництво і збут продукції 1 т СМЗ;

$B_{\text{пост}}$ – постійні витрати на весь обсяг виробництва;

V – обсяг виробництва продукції, т;

$B_{\text{зм}}$ – змінні витрати на виробництво та збут 1 т СМЗ.

Розрахувати середні витрати на виробництво і збут продукції 1 т СМЗ за планом і фактично, виділити змінну і постійну частини витрат та оцінити їх вплив та вплив обсягу виробництва на витрати в розрахунку на 1 т СМЗ.

Розрахувати відносний вплив цих факторів на зміну результуючого показника у відсотках за формулами:

$$\Delta B_{V\%} = \frac{\Delta B_V \times 100}{B_{пл}}; \quad (58)$$

$$\Delta B_{B_{пост}\%} = \frac{\Delta B_{пост} \times 100}{B_{пл}}; \quad (59)$$

$$\Delta B_{B_{зм}\%} = \frac{\Delta B_{зм} \times 100}{B_{пл}}, \quad (60)$$

де $B_{пл}$ – планові витрати на виробництво та збут одиниці продукції.

6.4. Розрахувати витрат на одну гривню товарної продукції за планом та фактично і виконати загальний аналіз цього показника. Розрахувати вплив факторів на зміну результуючого показника.

Вплив відповідних факторів на рівень витрат на гривню товарної продукції розраховується за формулами:

$$\Delta Z_B = \frac{\sum B_i \times Z_i^{пл}}{\sum B_i \times C_i^{пл}} - \frac{\sum B_i^{пл} \times Z_i^{пл}}{\sum B_i^{пл} \times C_i^{пл}}; \quad (61)$$

$$\Delta Z_{ac} = \frac{\sum B_i^{\phi} \times Z_i^{пл}}{\sum B_i^{\phi} \times C_i^{пл}} - \frac{\sum B_i \times Z_i^{пл}}{\sum B_i \times C_i^{пл}}; \quad (62)$$

$$\Delta Z_3 = \frac{\sum B_i^{\phi} \times Z_i^{\phi}}{\sum B_i^{\phi} \times C_i^{пл}} - \frac{\sum B_i^{\phi} \times Z_i^{пл}}{\sum B_i^{\phi} \times C_i^{пл}}; \quad (63)$$

$$\Delta Z_c = \frac{\sum B_i^{\phi} \times Z_i^{\phi}}{\sum B_i^{\phi} \times C_i^{\phi}} - \frac{\sum B_i^{\phi} \times Z_i^{\phi}}{\sum B_i^{\phi} \times C_i^{пл}}; \quad (64)$$

де ΔZ_B , ΔZ_{ac} , ΔZ_3 , ΔZ_c – зміна витрат на гривню товарної продукції фактично у порівнянні з планом за рахунок зміни обсягу випуску, асортименту, витрат і оптових цін відповідно;

$V_i^{пл}$, $V_i^ф$ – випуск і-го виду продукції відповідно за планом і фактично, нат. од.;

V – випуск і-го виду продукції фактично за плановою структурою, нат. од.;

$Z_i^{пл}$, $Z_i^ф$ – витрати на одиницю продукції і-го виду відповідно за планом і фактично;

$C_i^{пл}$, $C_i^ф$ – ціни на одиницю і-го виду продукції відповідно за планом і фактично.

7. Аналіз прибутку та рентабельності.

7.1. Розрахувати валовий дохід, дохід від операційної діяльності за планом і фактично, виконати загальний аналіз їх показників.

Собівартість реалізованої продукції та витрати на виробництво і збут реалізованої продукції розрахувати, виходячи із співвідношення товарної і реалізованої продукції та розрахованих витрат на виробництво і збут товарної продукції.

7.2. Розрахувати показники рентабельності продукції як співвідношення прибутку від реалізації продукції до витрат на виробництво та збут продукції за планом і фактично. Виконати загальний аналіз показників та оцінити вплив факторів на зміну рентабельності продукції.

8. Загальна оцінка показників роботи підприємства з виробництва СМЗ.

Необхідно надати загальну оцінку діяльності підприємства за період, що аналізується, за усіма основними показниками на основі результатів розрахунків, виконаних у попередніх завданнях. Основні показники слід представити у вигляді таблиці. За даними таблиці зробити висновки щодо роботи підприємства, що аналізується, та щодо можливих резервів підвищення ефективності виробництва.

Завдання 3. Оцінка фінансового стану підприємства

Виконати аналіз фінансового стану підприємства за даними форми 1 "Баланс" та форми 2 "Звіт про фінансові результати" (табл. 33 – 35).

БАЛАНС
на 31 грудня 2014 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
залишкова вартість	010	–	–
первісна вартість	011	–	–
накопичена амортизація	012	–	–
Незавершене будівництво	020	725,0	172,6
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	8 603,7	8 948,6
первісна вартість	031	14 500,3	15 207,8
знос	032	5 896,6	6 259,2
Довгострокові біологічні активи:			
справедлива (залишкова) вартість	035	–	–
первісна вартість	036	–	–
накопичена амортизація	037	–	–
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	–	–
Інші фінансові інвестиції	045	320,0	1 451,8
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	3 590,2	3 590,2
Інвестиційна нерухомість:			
справедлива (залишкова) вартість	055	–	–
первісна вартість	056	–	–
знос	057	–	–
Відстрочені податкові активи	060	–	–
Гудвілл	065	–	–
Інші необоротні активи	070	–	–
Усього за розділом I	080	13 238,9	14 163,2

1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	100	316,3	82,5
Поточні біологічні активи	110	1,1	1,1
Незавершене виробництво	120	–	–
Готова продукція	130	452,6	1,7
Товари	140	425,7	1 163,8
Векселі одержані	150	–	–
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	270,8	161,6
первісна вартість	161	270,8	161,6
резерв сумнівних боргів	162	–	–
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170	209,1	216,2
за виданими авансами	180	71,2	52,7
з нарахованих доходів	190	–	–
із внутрішніх розрахунків	200	25,0	–
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	191,6	581,1
Поточні фінансові інвестиції	220	–	–
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	23,0	7,2
в т.ч. у касі	231	–	–
в іноземній валюті	240	–	–
інші оборотні активи	250	2,5	2,5
Усього за розділом II	260	1 988,9	2 270,4
III. Витрати майбутніх періодів	270	–	–
VI. Необоротні активи та групи вибуття	275	–	–
Баланс	280	15 227,8	16 433,6

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	236,4	4 000,0
Пайовий капітал	310	–	–
Додатковий вкладений капітал	320	–	–

1	2	3	4
Інший додатковий капітал	330	8 680,4	8 680,4
Резервний капітал	340	29,2	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	-880,4	-1 657,4
Неоплачений капітал	360	-	-
Вилучений капітал	370	-	-
Усього за розділом I	380	8 065,6	11 023,0
II. Забезпечення таких витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400	-	-
Інші забезпечення	410	13,6	11,8
Цільове фінансування	420	-	-
Усього за розділом II	430	13,6	11,8
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440	1 851,9	-
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	-	-
Відстрочені податкові зобов'язання	460	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	470	173,6	-
Усього за розділом III	480	2 025,5	-
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	-	-
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	-	-
Векселі видані	520	-	-
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	-	-
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540	55,8	39,0
з бюджетом	550	98,6	36,9
з позабюджетних платежів	560	172,2	170,7
зі страхування	570	110,7	126,4
з оплати праці	580	46,9	20,6
з учасниками	590	3 763,6	-
із внутрішніх розрахунків	600	-	0,2
Поточні зобов'язання, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття	605	-	-
Інші поточні зобов'язання	610	875,3	5 005,0
Усього за розділом IV	620	5 123,1	5 398,8
V. Доходи майбутніх періодів			
630	-	-	-
Баланс	640	15 227,8	16 433,6

БАЛАНС
на 31 грудня **2015 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:			
залишкова вартість	010	–	0,3
первісна вартість	011	–	0,3
накопичена амортизація	012	–	–
Незавершене будівництво	020	172,6	2 150,4
Основні засоби:			
залишкова вартість	030	8 948,6	9 696,8
первісна вартість	031	15 207,8	16 418,2
знос	032	6 259,2	6 721,4
Довгострокові біологічні активи:			
справедлива (залишкова) вартість	035	–	–
первісна вартість	036	–	–
накопичена амортизація	037	–	–
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	040	–	–
інші фінансові інвестиції	045	1 451,8	1 459,3
Довгострокова дебіторська заборгованість	050	3 590,2	3 590,2
Інвестиційна нерухомість:			
справедлива (залишкова) вартість	055	–	–
первісна вартість	056	–	–
знос	057	–	–
Відстрочені податкові активи	060	–	–
Гудвілл	065	–	–
Інші необоротні активи	070	–	–
Усього за розділом I	080	14 163,2	16 897,0

1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Виробничі запаси	100	82,5	611,8
Поточні біологічні активи	110	1,1	–
Незавершене виробництво	120	–	–
Готова продукція	130	1,7	5 664,7
Товари	140	1 163,8	51,4
Векселі одержані	150	–	–
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:			
чиста реалізаційна вартість	160	161,6	4 474,1
первісна вартість	161	161,6	4 474,1
резерв сумнівних боргів	162	–	–
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	170	216,2	451,9
за виданими авансами	180	52,7	140,9
з нарахованих доходів	190	–	–
із внутрішніх розрахунків	200	–	–
Інша поточна дебіторська заборгованість	210	581,1	22 358,4
Поточні фінансові інвестиції	220	–	–
Грошові кошти та їх еквіваленти:			
в національній валюті	230	7,2	106,2
в т.ч. у касі	231	–	–
в іноземній валюті	240	–	–
інші оборотні активи	250	2,5	–
Усього за розділом II	260	2 270,4	33 859,4
III. Витрати майбутніх періодів	270	–	141,9
VI. Необоротні активи та групи вибуття	275	–	
Баланс	280	16 433,6	50 898,3

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Статутний капітал	300	4 000,0	4 000,0
Пайовий капітал	310	–	–
Додатковий вкладений капітал	320	–	–

1	2	3	4
Інший додатковий капітал	330	8 680,4	8 680,4
Резервний капітал	340	–	–
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	350	-1 657,4	-1 184,3
Неоплачений капітал	360	–	–
Вилучений капітал	370	–	–
Усього за розділом I	380	11 023,0	11 496,1
II. Забезпечення таких витрат і платежів			
Забезпечення виплат персоналу	400	–	–
Інші забезпечення	410	11,8	9,1
Цільове фінансування	420	–	0,5
Усього за розділом II	430	11,8	9,6
III. Довгострокові зобов'язання			
Довгострокові кредити банків	440	–	29 532,9
Інші довгострокові фінансові зобов'язання	450	–	–
Відстрочені податкові зобов'язання	460	–	–
Інші довгострокові зобов'язання	470	–	52,9
Усього за розділом III	480	–	29 585,8
IV. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	500	–	–
Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	510	–	–
Векселі видані	520	–	–
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	530	–	–
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з одержаних авансів	540	39,0	–
з бюджетом	550	36,9	221,6
з позабюджетних платежів	560	170,7	–
зі страхування	570	126,4	99,8
з оплати праці	580	20,6	154,0
з учасниками	590	–	–
із внутрішніх розрахунків	600	0,2	2 714,0
Інші поточні зобов'язання	610	5 005,0	6 617,4
Усього за розділом IV	620	5 398,8	9 806,8
V. Доходи майбутніх періодів	630	–	–
Баланс	640	16 433,6	50 898,3

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ
за _____ 2015 р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	010	55 668,2	19 017,7
Податок на додану вартість	015	9 830,6	3 140,0
Акцизний збір	020	–	–
	025		
Інші відрахування з доходу	030	–	–
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	035	45 837,6	15 877,7
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	040	40 239,5	14 903,3
Валовий:			
прибуток	050	5 598,1	974,4
збиток	055	–	–
Інші операційні доходи	060	–	–
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних унаслідок сільськогосподарської діяльності	061	–	–
Адміністративні витрати	070	2 201,5	844,2
Витрати на збут	080	677,7	11,3
Інші операційні витрати	090	220,5	704,1
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних унаслідок сільськогосподарської діяльності	091	–	–
Фінансові результати від операційної діяльності:			
прибуток	100	2 498,4	–
збиток	105	–	585,2
Дохід від участі в капіталі	110	–	–
Інші фінансові доходи	120	50,4	–
Інші доходи	130	268,4	11,7
Фінансові витрати	140	2 248,9	113,4
Втрати від участі в капіталі	150	–	–
Інші витрати	160	95,2	90,1

1	2	3	4
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:			
прибуток	170	473,1	–
збиток	175	–	777,0
Фінансові результати від припиненої діяльності:			
прибуток	176	–	–
збиток	177	–	–
Податок на прибуток від звичайної діяльності	180	–	–
Дохід від податку на прибуток від звичайної діяльності	185	–	–
Фінансові результати від звичайної діяльності:			
прибуток	190	473,1	–
збиток	195	–	777,0
Надзвичайні:			
доходи	200	–	–
витрати	205	–	–
Податки з надзвичайного прибутку	210	–	–
Чистий:			
прибуток	220	473,1	–
збиток	225	–	777,0
Забезпечення матеріального заохочення	226	–	–

Аналіз фінансового стану підприємства виконати в такій послідовності:

3.1. Оцінка майнового стану підприємства та динаміки його зміни.

Згрупувати статті активу підприємства за такими групами:

Актив

1. Необоротні активи.
2. Оборотні активи.
У тому числі
запаси;
дебіторська заборгованість;
грошові кошти і поточні фінансові інвестиції.
3. Витрати майбутніх періодів.
4. Необоротні активи та групи вибуття.

Пасив

1. Власний капітал.
2. Забезпечення наступних витрат і платежів.
3. Довгострокові зобов'язання.
4. Поточні зобов'язання.
5. Доходи майбутніх періодів.

Результати розрахунків майнового стану підприємства представити у вигляді табл. 36.

Зробити висновки про абсолютні і відносні зміни статей балансу за період, що розглядається, прослідити тенденції їхньої зміни та визначити структуру фінансових ресурсів підприємства.

Для оцінки майнового стану підприємства розрахувати показники:
коефіцієнти зносу;

коефіцієнти оновлення основних засобів;

коефіцієнти вибуття основних засобів.

Вихідна інформація про рух основних засобів наведена в табл. 37.

Таблиця 37

Рух основних засобів

Показники	2014 р.	2015 р.
1. Введено основних фондів протягом року, тис. грн	898,1	1 427,7
2. Виведено основних фондів протягом року, тис. грн	190,6	217,3

3.2. Аналіз фінансових результатів підприємства.

Аналіз фінансових результатів підприємства передбачає дослідження структури та динаміки фінансових результатів його діяльності; визначення факторів, що впливають на формування величини чистого прибутку (збитку) підприємства.

Результати розрахунків представити у вигляді табл. 38.

Оцінка майнового стану підприємства

49

Показники	На 2014 р.		На 2015 р.							
	на початок року		на початок року			на кінець року				
	абсолютна величина, тис. грн	у % до підсумку балансу	абсолютна величина, тис. грн	у % до підсумку балансу	відхилення від попереднього року, %	абсолютна величина, тис. грн	у % до підсумку балансу	відхилення від початку звітного року, тис. грн	відхилення від початку звітного року, %	відхилення від базового періоду, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
					$\frac{4-2}{2} \times 100$			7-4	$\frac{9}{4} \times 100$	$\frac{7}{2} \times 100 - 100$

Оцінка фінансових результатів діяльності підприємства

Показники	2014 р. абсолютна величина, тис. грн	2015 р. абсолютна величина, тис. грн	Відхилення показника 2015 р. від 2014 р.	
			абсолютне, тис. грн	відносне, %

3.3. Аналіз ліквідності.

Розрахувати показники:

коефіцієнт покриття;

коефіцієнт швидкої ліквідності;

коефіцієнт абсолютної ліквідності;

чистий оборотний капітал.

Методичні рекомендації

Коефіцієнт покриття (K_n) (або загальний коефіцієнт ліквідності) розраховується як співвідношення оборотних активів до поточних зобов'язань підприємства та показує достатність ресурсів підприємства, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань.

$$K_n = \frac{\text{ф1 р.260}}{\text{ф1 р.620}} \quad (65)$$

Нормативне значення коефіцієнта покриття – 1. Збільшення цього показника свідчить про поліпшення фінансового стану підприємства. Якщо коефіцієнт покриття менший за одиницю, це свідчить про те, що має місце явна неплатоспроможність підприємства. Разом з тим, велике значення коефіцієнта покриття (згідно із літературними джерелами – більше 2) характеризує не зовсім правильне і майже неефективне використання оборотних засобів підприємства.

Коефіцієнт швидкої ліквідності (проміжний коефіцієнт ліквідності) ($K_{шл}$) розраховується як співвідношення найбільш ліквідних оборотних засобів (грошових коштів та їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості) до поточних зобов'язань підприємства. Він відображає платіжні можливості підприємства щодо сплати поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами.

$$K_{шл} = \frac{\text{ф1 (р. 260 – р.100 – р.110 – р.120 – р.130 – р.140)}}{\text{ф1 р. 620}}. \quad (66)$$

Нормативне значення цього коефіцієнта $0,6 \div 0,8$. Його збільшення свідчить про поліпшення фінансового стану підприємства.

Коефіцієнти абсолютної ліквідності ($K_{ал}$) обчислюється як відношення грошових коштів та їхніх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій до поточних зобов'язань. Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина боргів підприємства може бути сплачена негайно.

$$K_{ал} = \frac{\text{ф1 (р.220 + р.230 + р.240)}}{\text{ф1 р.620}}. \quad (67)$$

Нормативне значення 0. Позитивна тенденція – збільшення показника.

Як було зазначено, після оцінки ліквідності поточних фінансових інвестицій їх величину необхідно зменшити на суму тих, які віднесені до другої групи засобів за ступенем ліквідності, тобто які не можуть бути перетворені в грошові кошти в будь-який момент без значних втрат.

Доцільним є аналіз динаміки показників ліквідності у їхньому взаємозв'язку. Порівнюючи динаміку коефіцієнтів покриття і швидкої ліквідності за випереджаючим зростанням першого коефіцієнта порівняно з другим, можна зробити висновки, що на підприємстві має місце більш швидке зростання запасів товарно-матеріальних цінностей. Оскільки товарно-матеріальні цінності є найменш ліквідною частиною оборотних засобів підприємства, це є негативним фактором зміни його фінансового стану.

Якщо темп зростання коефіцієнта швидкої ліквідності випереджає зростання коефіцієнта абсолютної ліквідності, в цьому випадку зростає дебіторська заборгованість, що також слід оцінювати як негативний фактор.

Чистий оборотний капітал ($Ч_{ок}$) розраховується як різниця між оборотними активами підприємства та його поточними зобов'язаннями. Його наявність та величина свідчать про спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання та розширювати подальшу діяльність.

$$Ч_{ок} = \text{ф1 (р. 260 – р. 620)}. \quad (68)$$

Нормативне значення цього показника – 0. Збільшення чистого оборотного капіталу розглядається як позитивна тенденція і поліпшення фінансового стану підприємства.

3.4. Аналіз фінансової стійкості підприємства.

Розрахувати показники:

коефіцієнт платоспроможності;

коефіцієнт фінансування;

коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами;

коефіцієнт маневреності власного капіталу.

Показники ліквідності і фінансової стійкості розрахувати за даними балансу підприємства на початок 2014 р., на початок і кінець 2015 р., порівняти їх з нормативними значеннями та простежити динаміку їх зміни.

Методичні рекомендації

Коефіцієнт автономії ($К_{авт}$) розраховується як співвідношення власного капіталу підприємства до підсумку балансу підприємства і показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність:

$$К_{авт} = \frac{\text{ф1 р.380}}{\text{ф1 р.640}}. \quad (69)$$

Нормативне значення коефіцієнта автономії 0,5. Якщо коефіцієнт автономії більший за 0,5, тоді сума власних засобів підприємства більше половини усіх засобів, яке має підприємство. Цей показник важливий для кредиторів, вони повинні бути впевненими, що весь позичений капітал

може бути компенсований власністю підприємства. Збільшення коефіцієнта автономії вказує на підвищення фінансової стійкості підприємства і зменшення залежності від позикових засобів.

Коефіцієнт фінансування (K_{ϕ}) розраховується як співвідношення залучених та власних засобів і характеризує залежність підприємства від залучених засобів:

$$K_{\phi} = \frac{\phi 1 (p.430 + p.480 + p.620 + p.630)}{\phi 1 p.380} . \quad (70)$$

Нормативне значення коефіцієнту фінансування – 1. Значення цього показника менше 1 вказує на підвищення фінансової стійкості підприємства.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами ($K_{зв}$) розраховується як співвідношення величини чистого оборотного капіталу до величини оборотних активів підприємства і показує забезпеченість підприємства власними оборотними засобами:

$$K_{зв} = \frac{\phi 1 (p.260 - p.620)}{\phi 1 p.260} . \quad (71)$$

Нормативне значення коефіцієнта – 0,1. Збільшення цього показника свідчить про поліпшення фінансового стану підприємства.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{м}$) показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні засоби, а яка – капіталізована. Коефіцієнт маневреності власного капіталу розраховується як співвідношення чистого оборотного капіталу до власного капіталу:

$$K_{м} = \frac{\phi 1 (p.260 - p.620)}{\phi 1 p.380} . \quad (72)$$

Нормативне значення коефіцієнта маневреності власного капіталу дорівнює нулю.

3.5. Аналіз ділової активності.

Розрахувати показники:

- коефіцієнт оборотності активів;
- коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості;
- коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості;
- строк погашення кредиторської і дебіторської заборгованостей;
- коефіцієнт оборотності матеріальних запасів;
- коефіцієнт оборотності основних засобів;
- коефіцієнт оборотності власного капіталу.

Показники ділової активності розрахувати за даними балансу підприємства і звіту про фінансові результати за 2014 р. та 2015 р., виконати аналіз динаміки їхніх змін.

Методичні рекомендації

Коефіцієнт оборотності активів (K_{oa}) розраховується як співвідношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньої величини підсумку балансу підприємства і характеризує ефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їхнього залучення:

$$K_{oa} = \frac{\text{ф2 р.035}}{\text{ф1 (р.280 (гр.3) + р.280 (гр.4)) / 2}} \quad (73)$$

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості ($K_{одз}$) розраховується як співвідношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини дебіторської заборгованості і показує швидкість обертання дебіторської заборгованості підприємства за період, що аналізується, розширення або зниження комерційного кредиту, що надається підприємством.

$$K_{одз} = \frac{\text{ф2 р.035}}{\text{ф1 (\sum (р.150 \div р.210) гр.3 + \sum (р.150 \div р.210) гр.4) / 2}} \quad (74)$$

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості ($K_{окз}$) розраховується як співвідношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини кредиторської заборгованості і показує швидкість обертання кредиторської заборгованості підприємства за період, що аналізується, розширення або зниження комерційного кредиту, що надається підприємству.

$$K_{окз} = \frac{\text{ф2 р.035}}{\text{ф1} (\sum (\text{р.520} \div \text{р.600}) \text{ гр.3} + \sum (\text{р.520} \div \text{р.600}) \text{ гр.4}) / 2}. \quad (75)$$

Термін погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей розраховується як співвідношення тривалості звітного періоду до коефіцієнта оборотності дебіторської або кредиторської заборгованості і показує середній період погашення дебіторської або кредиторської заборгованостей підприємства.

$$T_{дз} = \frac{Д}{K_{одз}}; \quad (76)$$

$$T_{кз} = \frac{Д}{K_{окз}}, \quad (77)$$

де $T_{дз}$ – строк погашення дебіторської заборгованості, днів;
 $T_{кз}$ – строк погашення кредиторської заборгованості, днів;
 $Д$ – тривалість періоду (кварталу, півріччя, року).

Строк погашення кредиторської заборгованості доцільно співставити із терміном погашення дебіторської заборгованості, в результаті чого можна зробити висновки про умови комерційного кредитування.

Якщо термін погашення дебіторської заборгованості перевищує термін погашення кредиторської заборгованості, тоді підприємство має гірші умови з комерційного кредитування з боку постачальників, тобто підприємство швидше розраховується за своїми зобов'язаннями, але більш повільно одержує оплату за свою продукцію (роботи, послуги) з боку дебіторів. У цьому разі необхідно скоротити терміни надходження дебіторської заборгованості, інакше підприємству необхідні будуть додаткові фінансові ресурси для поточної діяльності.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів ($K_{\text{омз}}$) розраховується як відношення собівартості реалізованої продукції до середньорічної вартості матеріальних запасів і характеризує швидкість реалізації товарно-матеріальних запасів підприємства.

$$K_{\text{омз}} = \frac{\text{ф2 р.040}}{\text{ф1 } (\Sigma (\text{р.100} \div \text{р.140}) \text{ гр.3} + \Sigma (\text{р.100} \div \text{р.140}) \text{ гр.4}) / 2}. \quad (78)$$

Чим вище значення коефіцієнта оборотності матеріальних запасів, тим менше засобів підприємства зв'язано із цією найменш ліквідною частиною оборотних засобів.

Показник оборотності за матеріальними запасами можна виразити в днях ($T_{\text{мз}}$).

$$T_{\text{мз}} = \frac{D}{K_{\text{омз}}}. \quad (79)$$

Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) (f) розраховується як співвідношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної вартості основних засобів. Він показує ефективність використання основних засобів підприємства.

$$f = \frac{\text{ф2 р.035}}{\text{ф1 } (\text{р.031 (гр.3)} + \text{р.031 (гр.4)}) / 2}. \quad (80)$$

Коефіцієнт оборотності власного капіталу ($K_{\text{овк}}$) розраховується як співвідношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини власного капіталу підприємства і показує ефективність використання власного капіталу підприємства.

$$K_{\text{овк}} = \frac{\text{ф2 р.035}}{\text{ф1 } (\text{р.380 (гр.3)} + \text{р.380 (гр.4)}) / 2}. \quad (81)$$

Збільшення коефіцієнтів оборотності та зменшення тривалості одного обороту свідчить про поліпшення фінансового стану підприємства.

3.6. Аналіз рентабельності.

Розрахувати показники:

коефіцієнт рентабельності активів;

коефіцієнт рентабельності власного капіталу;

коефіцієнт рентабельності діяльності;

коефіцієнт рентабельності продукції.

Розраховані показники представити у вигляді зведеної таблиці і зробити висновки про фінансовий стан підприємства.

Методичні рекомендації

Коефіцієнт рентабельності активів (P_a) розраховується як співвідношення чистого прибутку підприємства до середньорічної вартості активів і характеризує ефективність використання активів підприємства.

$$P_a = \frac{\text{ф2 р.220 (або р.225)}}{\text{ф1 (р.280 (гр.3) + р.280 (гр.4)) / 2}} \quad (82)$$

Коефіцієнт рентабельності активів є одним із найважливіших показників. Порівняння коефіцієнта рентабельності активів з банківським відсотком дає відповідь на запитання про доцільність підприємницької діяльності, що здійснює підприємство.

Але цей показник не характеризує ступінь дохідності окремих видів діяльності підприємства. І тому розраховується низка показників, які характеризують співвідношення прибутку та окремих складових капіталу підприємства, і серед них коефіцієнт рентабельності власного капіталу.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу ($P_{вк}$) розраховується як співвідношення чистого прибутку підприємства до середньорічної вартості власного капіталу і характеризує ефективність вкладення коштів у дане підприємство.

$$P_{вк} = \frac{\text{ф2 р.220 (або р.225)}}{\text{ф1 (р.380 (гр.3) + р.380 (гр.4)) / 2}} \quad (83)$$

Коефіцієнт рентабельності діяльності (P_d) розраховується як співвідношення чистого прибутку підприємства до чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) і характеризує ефективність господарської діяльності підприємства.

$$P_d = \frac{\text{ф2 р.220 (або р.225)}}{\text{ф2 р.035}}. \quad (84)$$

Коефіцієнт рентабельності продукції (P_n) розраховується як співвідношення прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг) до витрат на її виробництво та збут і характеризує прибутковість господарської діяльності підприємства від основної діяльності.

$$P_n = \frac{\text{ф2 р.100 (або р.105) + р.090 - р.060}}{\text{ф2 (р.040 + р.070 + р.080)}}. \quad (85)$$

Рекомендована література

1. Абрютіна М. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства / М. Абрютіна. – 3-е изд. – М. : Дело, 2001. – 272 с.
2. Азаренков Г. Ф. Економічний аналіз : навч. посіб. : у 3 ч. Ч. 1. / Г. Ф. Азаренков. – Х. : ХДЕУ, 2003. – 207 с.
3. Азаренков Г. Ф. Економічний аналіз : навч. посіб. : у 3 ч. Ч. 2. / Г. Ф. Азаренков. – Х. : ХНЕУ, 2004. – 231 с.
4. Азаренков Г. Ф. Економічний аналіз : навч. посіб. : у 3 ч. Ч. 3. / Г. Ф. Азаренков. – Х. : ХНЕУ, 2004. – 246 с.
5. Аналіз хозяйственной деятельности предприятия : учеб. пособ. Л. Л. Ермолович, Л. Г. Сивчик, Г. В. Толкач и др. / под общ. ред. Л. Л. Ермолович. – Мн. : ООО "Интерпрессервис", УП "Экоперспектива", 2001 – 572 с.
6. Андреева Г. І. Економічний аналіз : навч.-метод. посіб. / Г. І. Андреева. – К. : Знання, 2008. – 263 с.
7. Баканов М. Теория экономического анализа : учебник / М. Баканов. – 4-е изд. – М. : ФиС, 2000. – 416 с.
8. Болюх М. Збірник задач з курсу "Економічний аналіз" / М. Болюх. – К. : КНЕУ, 2002. – 352 с.

9. Гинзбург А. И. Экономический анализ [Текст] / А. И. Гинзбург. – 2-е изд. – СПб. : Питер, 2010. – 208 с.
10. Господарський кодекс України від 09.01.2007 р. № 549-V // Відомості Верховної Ради. – 2007. – № 12.
11. Економічний аналіз : навч. посіб. / Є. П. Кожанова, І. П. Отенко, Т. М. Серікова та ін. – 3-є вид., допрац. і доп. – Х. : ВД "ИНЖЕК", 2009. – 344 с.
12. Економічний аналіз : навч. посіб. / за ред. М. Чумаченко. – К. : КНЕУ, 2003. – 556 с.
13. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / Т. Д. Костенко, Є. О. Підгора, В. С. Рижиков та ін. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 398 с.
14. Економічний аналіз : навч. посіб. / за ред. Ф. Бутинця. – Житомир : Рута, 2003. – 680 с.
15. Завьялова З. Теория экономического анализа : курс лекций / З. Завьялова. – М. : ФиС, 2002. – 192 с.
16. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу : навч. посіб. / В. М. Івахненко. – 5-е вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2006. – 261 с.
17. Іваниенко В. В. Финансовый анализ : учеб. пособ. / В. В. Іваниенко. – 2-е изд. – Х : ИД "ИНЖЕК", 2003. – 176 с.
18. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз : теорія і практика : підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній ; за ред. А. Г. Загороднього. – Львів : Магнолія Плюс, 2006. – 426 с.
19. Ковалев В. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : учебник / В. В. Ковалев, О. Н. Волкова. – М. : "Проспект", 2001. – 420 с.
20. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. / М. Я. Коробов. – К. : Т-во "Знання", КОО, 2000. – 376 с.
21. Мних Є. В. Економічний аналіз : підручник для студ. вищ. навч. закладів / Є. В. Мних. – 2-ге вид., перероб і доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 465 с.
22. Нестеренко Ж. К. Економічний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ж. К. Нестеренко, А. В. Череп ; Запорізький нац. техн. ун-т. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 122 с.
23. Олійник О. Економічний аналіз : практикум / О. Олійник. – 2-ге вид. – Житомир : Рута, 2003. – 496 с.

24. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Баланс". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21.06.1999 р. за № 391/3684 // Національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку. Нормативна база. Нова редакція. – Х. : Курсор, 2008. – С. 18–29.

25. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21.06.1999 р. за №391/3684 // Національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку. Нормативна база. Нова редакція. – Х. : Курсор, 2008. – С. 29–38.

26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18.05.2000 р. за № 288/4509 // Національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку. Нормативна база. Нова редакція. – Х. : Курсор, 2008. – С. 58–68.

27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 02.11.1999 р. за № 750/4043 // Національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку. Нормативна база. Нова редакція. – Х. : Курсор, 2008. – С. 68–76.

28. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати". Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19.01.2000 р. за №27/4248 // Національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку. Нормативна база. Нова редакція. – Х. : Курсор, 2008. – С. 132–142.

29. Прыкин Б. В. Экономический анализ предприятия : учеб. для вузов / Б. В. Прыкин. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 360 с.

30. Пястолов С. М. Экономический анализ деятельности предприятия: учеб. пособ. / С. М. Пястолов. – М. : Академический Проспект, 2002. – 572 с.

31. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. / Г. В. Савицька. – 3-тє вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2007. – 668 с.

32. Экономический анализ / под ред. М. Баканова. – М. : ФиС, 2002. – 656 с.

33. Экономический анализ: ситуации, тесты, примеры, задачи, выбор оптимальных решений финансовое прогнозирование : учеб. пособ. / под ред. М. И. Баканова, А. Д. Шеремета. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 656 с.

Зміст

Вступ.....	3
Плани семінарських занять	4
Практичні завдання.....	7
Завдання 1. Засвоєння прийомів економічного аналізу.....	7
Завдання 2. Аналіз основних техніко-економічних і фінансових показників у виробництві синтетичних миючих засобів (СМЗ)	17
Завдання 3. Оцінка фінансового стану підприємства	44
Рекомендована література.....	63

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до виконання практичних завдань
і плани семінарських занять
з навчальної дисципліни
"ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ"
для студентів напряму підготовки
6.030505 "Управління персоналом та економіка праці"
денної форми навчання**

Укладач **Кожанова Євгенія Пилипівна**

Відповідальний за випуск *Н. Л. Гавкалова*

Редактор *О. В. Анацька*

Коректор *В. В. Міхно*

План 2016 р. Поз. № 140.

Підп. до друку 08.06.2016 р. Формат 60 x 90 1/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 4,25. Обл.-вид. арк. 5,31. Тираж 40 пр. Зам. № 79.

Видавець і виготівник – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*